

6. Товт Т.Й. Інвестиційно-інноваційні пріоритети розвитку промислових підприємств / Т.Й. Товт // Актуальні проблеми сучасної науки : матер. шостої Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конф. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.intkonf.org/tovt-ty-investitsiyno-innovatsiyni-prioriteti-rozvitku-promislovih-pidpriemstv>.

7. Школа В.Ю. Життєвий цикл інновацій та його етапи / В.Ю. Школа // Вісник СумДУ. – 2006. – № 1 (85). – С. 23-29.

Гвоздю С.Ю. Формирование издержек на разных стадиях жизненного цикла инновационной продукции

Дано определение понятия жизненный цикл товара и жизненный цикл инноваций, охарактеризованы основные стадии жизненного цикла инновационного продукта, дана классификация затрат, которые формируются на каждой из этих стадий.

Ключевые слова: издержки, жизненный цикл, инновация, инновационная деятельность, инновационный продукт.

Gvozdyu S.Yu. The formation of expenses for various stages of life cycle of product innovation

The article was given a definition of the product life cycle and life cycle of innovation, characterized the main stages of the life cycle of product innovation, given the classification of costs, which are formed on each of these stages.

Keywords: costs, life cycle, innovation, innovative activity, innovative product.

УДК 331.56/57 (477)

*Доц. Н.М. Заярна, канд. екон. наук;
студ. О.М. Каралюс – Львівська КА*

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ

Досліджено основні тенденції розвитку трудових ресурсів в Україні. Представлено оцінку сучасної трудоворесурсної ситуації: розглянуто кількісний і якісний склад трудових ресурсів. Проаналізовано основні показники, що охоплюють демографічну, професійно-кваліфікаційну, освітню сфери. Запропоновано заходи, які мінімізують негативні наслідки процесів у цій сфері.

Ключові слова: трудові ресурси, демографічний, освітній, професійний і кваліфікаційний показники.

Актуальність теми. Ефективне управління трудовими ресурсами є одним з основних чинників підвищення конкурентоспроможності підприємства. При цьому трудові ресурси виступають важливою її складовою разом з такими, як товар, результати його просування, становище підприємства на ринку, фінансовий стан, виробництво, організація, технологія, розглядати які необхідно у комплексі, оскільки їх взаємопов'язане використання має вирішальний вплив на конкурентоспроможність підприємств. Проблема розвитку трудових ресурсів в Україні, незважаючи на певні позитивні соціально-економічні перетворення останніх років, залишається актуальною. Наявні сьогодні вади у цій сфері негативно позначаються на макроекономічних показниках. Без підвищення кількісних та якісних характеристик трудових ресурсів Україна не зможе успішно конкурувати з іншими країнами.

Метою роботи є дослідження формування трудових ресурсів в Україні, досягнення якої передбачає аналіз сучасної трудоворесурсної ситуації, та визначення напрямів подолання негативних тенденцій у цій сфері.

Аналіз досліджень і публікацій. Актуальність дослідження проблем трудових ресурсів засвідчують публікації провідних вітчизняних економістів. Значний внесок зробили С.І. Бандур, Д.П. Богиня, Ю.І. Борщевський, О.А. Бугуцький, С.І. Дорогунцов, Л.М. Ільїн, В.І. Литиленко, М.К. Орлатий, П.П. Пітюренко, Л.І. Шепотько, К.І. Якуба та ін., завдяки яким було закладено теоретичні та практичні основи формування розселення і ринку праці країни. Водночас новизна й актуальність цього дослідження полягає у наведених і проаналізованих статистичних даних Держкомстату України за 2001-2009 рр.

Виклад основного матеріалу. Трудові ресурси – це працездатна частина населення країни, що володіє фізичним розвитком, розумовими спроможностями і знаннями, необхідними для заняття суспільно корисною діяльністю. Трудові ресурси акумулюються протягом поколінь і зумовлюють економічну ситуацію в державі та рівень добробуту суспільства. Обсяг трудових ресурсів залежить від чисельності населення, режиму його відтворення, складу відповідно статі та віку. Основну частину трудових ресурсів країни становить її населення в працездатному віці, а також підлітки та особи пенсійного віку, які ще спроможні працювати.

Загальним негативним проявом усіх особливостей трудових ресурсів в Україні є неповне їх використання і відносно невисока річна продуктивність праці. Відповідно, зміни в складі та чисельності населення зумовлюють трансформацію в кількісному і якісному складі трудових ресурсів. Кількісні показники складаються з даних про чисельність і склад трудових ресурсів відповідно статі, віку, місцю проживання. Якісні показники охоплюють освітній рівень, професійно-кваліфікаційну структуру й інші характеристики трудових ресурсів. Якісний склад трудового потенціалу країни відображає його інтенсивну складову – освітній рівень, професійно-кваліфікаційну структуру, інші характеристики трудових ресурсів [4, с. 115].

Демографічні показники є визначальним фактором кількісного складу трудових ресурсів. Їх первинною основою є чисельність населення (табл. 1, рис.). Зміни чисельності жорстко пов'язані з демографічною ситуацією в країні: динамікою різних статевовікових змін, рівнями народжуваності й смертності.

Табл. 1. Динаміка чисельності населення працездатного віку в Україні за 2001- 2009 рр. [1], тис. осіб

Населення, роки	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Чисельність населення	49429,8	48923,2	48457,1	48003,5	47622,4	47280,8	46929,5	46646,0	46372,7
У віці 15-24 років	7275,9	7325,5	7381,2	7457,8	7478,6	7455,7	7366,7	7266,8	7103,1
У віці 25-44 роки	14092,2	13992,0	13851,5	13726,8	13590,9	13460,6	13342,8	13249,5	13206,6
У віці 45-64 роки	12147,0	12128,8	12079,7	11875,5	11757,0	11687,2	11707,8	11739,9	11874,8
Понад 65 років	6818,9	6844,0	6978,6	7193,5	7369,3	7507,2	7567,2	7603,1	7506,7
Економічно активне населення	22830,8	22426,5	22231,9	22171,3	22202,4	22280,8	22245,4	22322,3	x

Згідно з даними табл. 1 та рис., протягом досліджуваного періоду спостерігається зменшення чисельності населення на 3 %. Відповідно спостерігається зменшення чисельності економічно активного населення на 5 %.

Рис. Порівняльна зміна чисельності населення відносно економічно активного населення в Україні за 2001-2008 рр.

Додатковим демографічним чинником, що обмежує розвиток трудових ресурсів, є міграція населення. Лише протягом 2001-2009 рр., за даними Держкомстату України, з нашої країни виїхало 6,27 млн осіб. Особливо непокоїть, що майже 30 % мігрантів – це висококваліфіковані фахівці, які користуються найбільшим попитом у розвинених країнах [1]. Поступово вікова деформація населення, підвищення рівня смертності та повільне зростання народжуваності, негативні міграційні процеси зумовлюють скорочення обсягів пропозиції робочої сили [6, с. 103].

Трудові ресурси України завжди відзначалися досить високим кваліфікаційним рівнем, питома вага фахівця з вищою та середньою спеціальною освітою близько 29 %, але останнім часом професійність робочої сили почала втрачатися, і цей процес з часом може набувати незворотного характеру, що значною мірою посилюватиме вже існуючу невідповідність підготовлених кадрів потребам ринку праці. Наслідки скорочення обсягів та якості професійно-технічної підготовки вже відчуються в українській промисловості, яка має значний попит на висококваліфікованих робітників і котрий навчальні установи не можуть задовольнити (табл. 2).

Табл. 2. Потреба підприємств у працівниках за професійними групами у 2004-2009 рр. [2], тис. осіб

Працівники за професійними групами	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери	6,7	8,0	10,3	12,7	10,6	11,1
Професіонали	12,9	15,1	16,9	18,6	14,5	16,5
Фахівці	12,2	13,8	15,3	17,4	15,4	15,6
Технічні службовці	2,3	2,6	4,4	5,1	5,3	6,4
Працівники сфери торгівлі та послуг	6,8	7,5	9,9	12,4	14,5	15,1
Кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств	1,7	1,8	2,0	2,3	1,9	1,4
Кваліфіковані робітники з інструментом	44,7	48,8	53,6	56,0	50,7	48,8
Робітники з обслуговуванням, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин	27,9	30,4	38,0	39,6	33,4	31,7
Найпростіші професії	8,7	10,8	16,1	22,5	23,2	23,1

Ефективність використання матеріального, технічного та інтелектуального потенціалу держави безпосередньо залежить від якості трудових ресурсів, яка визначається професійно-кваліфікаційними та освітніми характеристиками робочої сили [3, с. 12].

Протягом досліджуваного періоду спостерігається зростання потреби підприємств у працівниках найпростіших професій майже в три рази. Зокрема спостерігається різке зростання попиту на працівників цих професій у 2006 та 2007 рр., у середньому на 6 %. Слабка прив'язка підготовки у професійно-технічних закладах до потреб виробництва, втрата матеріальної та методологічної бази навчання становлять значну проблему структурної невідповідності майбутнього попиту та пропозиції професійно-кваліфікаційному робочої сили. Проблема нововведення престижних спеціальностей торкнулася й вищих навчальних закладів, які переповнили ринок праці спеціальностями з менеджменту, правознавства, підприємництва. Водночас, рівень професійної підготовки випускників вишів з престижними спеціальностями залишається незадовільним [5, с. 167-168].

Висновки. Аналізуючи чинники впливу на стан ситуації з трудовими ресурсами в Україні, зазначимо, що деформація структури трудових ресурсів поглиблювалася внаслідок тривалого спаду в економіці та посилення кризових явищ у соціально-економічній сфері. На нашу думку, для врегулювання непростой ситуації, що склалася в Україні з трудовими ресурсами, передусім необхідно вжити таких заходів:

- у демографічній сфері провести експертизу існуючих проектів, програм соціально-демографічного розвитку держави, що орієнтовані на забезпечення повного відтворення населення, поліпшення стану здоров'я та збільшення тривалості життя. Розширити види та збільшити кредитування на демографічні цілі, зокрема надання пільгових кредитів молодим сім'ям з дітьми. Розширити діапазон працездатного віку шляхом створення умов для добровільного збільшення пенсійного віку;
- у професійно-кваліфікаційній та освітній сферах розробити механізм прогнозування професійних потреб економіки з метою формування висококваліфікованих трудових ресурсів. Запровадити жорсткий зворотній зв'язок між існуючими реальними потребами ринку праці та програмами навчальних закладів, що готують спеціалістів. Забезпечити гарантії працевлаштування за фахом випускникам після здобуття ними освіти у спосіб укладання договорів між випускниками та підприємствами.

Література

1. **Укр. стат.** України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukrstat.gov.ua/control/uk/localfiles/display/operativ/2009/tp/pres-reliz/dop2009/htm>.
2. **Укр. стат.** України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukrstat.gov.ua/control/uk/localfiles/display/operativ/operativ2008/ds/pp/pp-u/pp0508-u.html>.
3. **Гайдуцький А.П.** Масштаби доходів українських трудових мігрантів / А.П. Гайдуцький // Економіка держави. – 2008. – № 2. – С. 12.
4. **Лавриненко С.І.** Сучасний стан та перспективи розвитку трудових ресурсів в Україні / С.І. Лавриненко // Соціально-економічна політика – 2009. – С. 115-117.
5. **Муравка П.П.** Ефективність використання трудових ресурсів у системі локального розселення регіону / П.П. Муравка // Економіка та соціальна політика. – 2006. – С. 167-168.
6. **Сай І.А.** Особливості формування трудових ресурсів в економіці / І.А. Сай // Проблеми зайнятості на ринку праці. – 2008. – С. 103.

Заярна Н.М., Каралюс О.М. Проблемы и перспективы развития трудовых ресурсов в Украине

Исследованы основные тенденции развития трудовых ресурсов в Украине. Представлена оценка современной трудоресурсной ситуации: рассмотрены количественный и качественный состав трудовых ресурсов. Проанализированы основные показатели, охватывающие демографическую, профессионально-квалификационную, образовательную сферы. Предложены мероприятия, которые минимизируют негативные последствия процессов в этой сфере.

Ключевые слова: трудовые ресурсы, демографический, образовательный, профессиональный и квалификационный показатели.

Zayarna N.M., Karalus O.M. Problems and prospects of development of human resources in Ukraine

The main trends in human resources in Ukraine. Presented labor resource assessment of the current situation: The Quality and quantity of manpower. The main indicators covering the demographic, professional qualifications, educational field. The measures that minimize adverse effects processes in this area.

Keywords: a manpower, demographic, educational, professional and qualifying parameters.

УДК 331.56

*Доц. Н.М. Заярна, канд. екон. наук;
студ. М.М. Чиковська – Львівська КА*

БЕЗРОБІТТЯ НА СЕЛІ: ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Проаналізовано сучасний стан зайнятості в селі. Розглянуто основні причини, які впливають на зростання рівня безробіття та вивільнення робочої сили. Запропоновано заходи, які допомогли б знизити рівень безробіття та удосконалити ринок праці в селі на сучасному етапі.

Ключові слова: ринок праці, зайнятість, безробіття, сільське господарство, населення, працевлаштування, ринок збуту, робочі місця.

Постановка проблеми. Зайнятість населення є одним з найважливіших макроекономічних показників, що разом з обсягом ВВП та рівнем цін визначає економічну кон'юнктуру національного ринку, забезпечує добробут громадян країни. Ринок праці в селі на сучасному етапі перебуває у досить складному становищі. Основними проблемами є: наявність у селі значної частки непрацевдатних людей, які не можуть покращити економічне становище села; низька заробітна плата; неспроможність працевлаштування працівників, які раніше працювали в колгоспах, державних підприємствах; наявність переважно сезонної або тимчасової праці; низький рівень інноваційних технологій тощо.

Метою дослідження є аналіз безробіття населення в селі, визначення основних напрямків оптимізації зайнятості в селі.

Дослідження проблеми. Дослідженням цього питання займається багато вітчизняних економістів, таких як: Д. Богиня, Т.П. Петрова, Т.В. Решитько, Ю.Б. Чернявська та багато інших.

Виклад основного матеріалу досліджень. Село і безробіття... Неприродне поєднання цих понять. Адже зайнятість у сільському господарстві була, є і буде способом життя українського селянина, джерелом прибутку від праці на землі, що стала його власністю. Проте нині безробіття в селі стало гіркою реальністю і актуальною проблемою для державної служби зайнятості.